

decim guttas, idque cum emulsione, vel aqua, sensim adscendendo. Sub administratione ejusdem decoctiones mucilaginosæ non sunt alienæ. Ad diminuendam remedii acrimoniam, camphoram quidam suadent addendam, ut tutius administretur. Ubi præpostero consilio intus porrecta fuerit Lytta vesicatoria (si vomitorio non est amplius locus), demulcentibus potionibus (seu illæ decoctiones fuerint, seu emulsiones), vel lacte, vel oleo, vel, ut quidam volunt, camphorata emulsione utendum. Non minus commendata fuerunt varia additamenta ad emplastrum Lyttæ, eum in finem, ut dicta incommoda præcaveantur; sic HOULSTON opium, SELLE balsamum myroxyli periferi, FULLER acidum sulphuricum vel nitricum, alii iterum camphoram proponunt. Dignum etiam notatu, textum subtilissimum seu nebulam linteam, aceto madidam, ipsi emplastro impositam, ad stranguriam præcavendam non inutilem esse applicationem. Scire tamen licet, omne id, quod noxios avertit effectus, salubres etiam remedii virtutes constringere. Simplex emplastrum exinde adcommodatissimum est; sunt modo, id adhibentibus, eadem regulæ, quæ sub usu interno commendantur, observandæ.

MALVA SILVESTRIS.

Пророску.

Planta totius Europæ indigena, in locis solitariis et juxta vias, sepes, muros etc. crescens. Cl. Monadelph. O. Polyandr. O. N. Malvaceæ. Perennis. *Usuales sunt:*

HERBA, caule erecto, herbaceo, foliis alternatis, septemlobatis, petiolis et pedunculis pilosis. Huic abs-

que errore substituitur **MALVA VULGARIS** seu **ROTUNDIFOLIA** L. caule repente, foliis cordato-orbicularibus, obsolete quinque-lobatis, pedunculo supino frugifero. **FLORES**, coloris cærulescentis, petalis obcordatis, præmorsi.

Q. Multum continet mucilaginis, unde tota qualitas plantæ pendet.

V. Obvolvens; emolliens; demulcens.

U. Rarius interne ad instar herbæ althææ adhibetur. **ORFILA** decoctum ejus administrare suadet in veneficio ex bichlorido hydrargyri, quando albumen ovorum non est præsto. Frequentius adplicatur externe partibus inflammatis, suppurantibus, tumefactis, e. g. in angina faucium (injectio, gargarisma); in ophthalmiis (fomentatio, balneum); ad discutendum pus in cornea post operationem cataractæ (**JANIN**); sub operatione lithotomiæ, in morbis uteri (injectio); contra tenesnum et spasmos hæmorrhoidales (fomentatio, clysmata).

D. Pro usu interno decoctum, ex semuncia herbæ et florum ad libram aquæ paratum, propinatur vasculatim. Pro usu externo decoctum fit pro re nata dilutius vel concentratius.

MANNA.

Manna.

Substantia peculiaris seu succus, in frustula ex albo flavescencia, fragilia, concretus, sponte vel per vulnera incisa, mensibus æstivis, effluens ex trunco et ramis plurium specierum Fraxini, puta: orni, excelsioris, rotundifoliæ etc. (in Sicilia præcipue et Calabria crescentis), Laricis Europææ, nec non ex aliis arboribus, quæ tamen Mannam nonnisi in parva copia largiuntur.

Manna multum variat qualitatibus, et hoc respectu tres ipsius varietates notari merentur.

1) *Manna in lacrymis*, quæ sponte exsudat, vel ietu insectorum in frondibus producitur (*Manna de fronde*), coloris albidi, omnium purissima, hinc etiam pretiosissima et raro in mercatura obveniens. 2) *Manna canellata* seu *cannulata*, incisionibus in cortice arborum factis obtenta, in crustis oblongis, puris, ex albo flavescens vel rubescentibus occurrens, vixque qualitate superiori cedens. 3) *Manna vulgaris*, seu a loco natali *Calabrina* dicta, incisione arborum elicitæ, massas referens magnitudinis et figuræ variæ, coloris diversi, sed plerumque ex flavo fuscæ, multisque impuritatibus intermixta. Pro usu medico *Manna electa* et *depurata* inservit, primam faciunt frustula pura selecta; secunda obtinetur solutione Mannæ Calabrinx in aqua, et subsequenti vaporatione ac siccatione ad justam consistentiam.

Q. Manna bona et sincera est levis, sicca, ex albo flavescens, vel ad rufum colorem accedens, semitransparens, nonnihil inflammabilis et interne formam crystallinam exhibens; saporis blande dulcis, quandam amaritiem in ore relinquentis; odoris sat grati, mel redolentis. Ex analysi a VAUQUELIN instituta patet, Mannam constare ex principio saccharino, crystallisationis capaci, quod *Mannites* nuncupatum est, majoremque partem Mannæ constituit; parva quantitate sacchari genuini; materia flava in crystallos non cogenda, nauseosa; et principio mucilaginoso. Manna pura solvitur in tribus partibus frigidæ et paribus fervidæ aquæ; spiritus vini tepidus dissolvit octavam ejus partem. Cum oleis expressis ope gummi acaciæ veræ facili negotio combinatur. Igni propius admota liquefit ad instar ceræ, et mutatur in massam fuscæ.

V. Nutriens; obvolvens; solvens; expectorans; ec-coprotica; tenellis præcipue infantibus et delicatulis subjectis conveniens.

U. Commendatur in variis morbis inflammatoriis levioris gradus, qui cum constipatione alvi, retentione urinæ, vel catarrhalibus symptomatibus juncti sunt, puta: pneumonia, enteritide, colica saturnina (cum mu-cilaginosi et oleosis), variolis, morbillis etc.; nec mi-nus adversus hæmaturiam (SYDENHAM), et veneficam actionem oxydorum metallicorum (VOGEL, BUCHNER). Hypochondriacis et hystericis, æque ac iis, qui atonia, acidis et flatulentia primarum viarum laborant, hocce remedium vix conducit, quum borborygmus et spas-mos in abdomine provocat, vel plane nullum effectum producat.

D. Infantibus nuncia dimidia, imo integra datur; adultis juvat Mannam forma infusi, electuarii, vel emul-sionis, cum aliis remediis, e. g. sulphate sodæ, bitar-trate potassæ, radice rhei, senna etc. præscribere.

MARRUBIUM VULGARE.

MARRUBIUM ALBUM.

Шандра бялая.

Planta in agris, rudericibus conspersis, frequens; in hortis medicis culta. Cl. Didyn. O. Gymnosperm. O. N. Labiatae. Perennis. *Usualis est:*

HERBA, foliis subrotundo-ovatis, crenatis, rugoso-venosis, utrinque hirsutis, pilosis, ex viridi-albicantibus.

Q. Ab extractivo amaro, oleo volatili fæculaque peculiari repetenda. Herba recens odorem habet bal-samico-acidulum gratum; saporem subamarum, subsal-sum, nonnihil acrem, ingratum.

V. Tonica; resolvens; pituitam præcipue pulmonum movens; diuretica; majori dosi laxativa.

U. Antiquissimæ sunt laudes Marrubii in tabe vel phthisi pulmonum (CELSUS); succo cum melle in eadem dato TRALLIANUS acquiescit, quibus præconiis et SPRENGEL adsentitur, ad propriam provocans experientiam. Pituitam pectus gravantem, et tussim asthmaque humidum producentem, sæpe resolvit, et sreatu eliminat (DIOSCORIDES); minime proinde mirum, in catarrho chronico, blenuorrhœa pulmonum et asthmate pituitoso suppetias tulisse, selectu præcipue facto pulveris tenerrimorum sureulorum apicum, qui potentiores existimantur (LANGE). Laudatur etiam in adfectionibus imi ventris, præcipue in tumoribus hepatis et lienis, ictero et hysteria; quibus in casibus forma extracti aptissima esse censetur. Innumeras BORELLUS experientias citat, deprædicans infusum summitatum ad menstrua provocanda et chlorosin virginum tollendam. Sialorrhœa, quæ ex hydrargyro, ante administrato, ultra annum in juvene, syphilide infecto, perrexerat, infuso brevi sublata est (LINNEUS).

D. Pulveris herbæ a semidrachma ad drachmam. Infusum quoque valet. Succus recens expressus cochleatim (vel a semuncia ad seseunciam) datur. Extractum a granis decem usque ad triginta quotidie exhibetur in solutione, vel forma pilularum cum polysulphureto stibii, myrrha, gummiresinis, squilla etc.

MATRICARIA CHAMOMILLA.

CHAMOMILLA VULGARIS.

Ромашка обыкновенная.

Planta in arvis ruderatis et ad vias frequentissima, receptaculis nudis, conicis, radiis patentibus deflexis,

seminibus nudis, squamis calycinis æqualibus, margine dilatatis. Cl. Syngenes. O. Superflua. O. N. Synanthereæ. Annuæ. *Usuales sunt:*

FLORES, calyce plano, imbricato, squamis margine scariosis, obtusiusculis, receptaculo nudo, cylindraceo, conico; pappo nullo. Facile cum floribus confunduntur, quos consimiles plantæ suppeditant, videlicet: Anthemis arvensis, A. nobilis, A. Cotula, Chrysanthemum inodorum, Ch. leucanthemum et Matricaria suaveolens; hæc tamen propriis characteribus distinguuntur, et quidem Anthemis arvensis floribus inodoris, paleis receptaculi setaceis, acutis, connatis, exsertis, caule foliisque bipinnatifidis, subpilosis; Anthemis nobilis seu Chamomilla Romana, disco minus conico et receptaculo paleis obsito; Anthemis Cotula, floribus majoribus, ingrati odoris, paleis setaceis, foliis bipinnatifidis glabriusculis; Chrysanthemum inodorum, foliis capillaceo-multifidis, floribus majoribus, corona seminum integra; Chrysanthemum leucanthemum, foliis amplexicaulibus, lanceolatis, basi inciso-dentatis, radicalibus obovatis petiolatis; Matricaria suaveolens, odore magis grato et radiis flosculi reflexis, pendulis.

Q. A paucò volatili oleo, principioque extractivo, amaro, dependens. Odor florum fragrans, non admodum gratus; sapor amarus.

V. Stimulans; diaphoretica; antispasmodica; peptica; dosi majori nauseam et vomitum provocans. Corticem cinchonæ officinalis vi antiseptica superare, PRINGLE experimentis probare nititur. Blande agunt flores in nervos stomachi et intestinorum.

U. Opportunum et excellens est remedium in omni morbo, ubi nervorum debilitas, vasorum languor, aut

status spasticus dominatur. Hinc febris intermittenti, diarrhœæ, dyspepsiæ, cardialgiæ, enterodynïæ spasmodicæ et flatulentæ convenit. Sic etiam hysteriasi et hypochondriasi, dysuriæ et stranguriæ; nec minus spasmus cordis (KREYSIG) et podagræ. Puerperis, aut quibus menstrua tarda, dolorifica, vel lochia provocanda, multis modis, apta est. Valet etiam contra scrofulas, morbos cutaneos chronicos, et universam corporis debilitatem ex onania et jactura seminis oriundam (HUFELAND). Extrinsecus, qua remedium leniter irritans, discutiens et antispasmodicum cum fructu obponitur tumoribus et inflammationibus rheumaticis, nec non odontalgïæ et spasmis abdominis et vesicæ urinariæ etc. forma pulveris, cataplasmatibus, balnei, injectionis, clysmatis, gargarismatis etc. Contraindicant usum ejus activæ hæmorrhagiæ, status synochalis, saburræ gastricæ, obstipatio alvi etc.

D. Exhibetur in pulvere vel melius electuarii forma a scrupulo ad drachmas duas, vel sola, vel cum cortice cinchonæ combinata. Sæpius fit ex illa infusum, quod plus æquo saturatum producit emesin, unde ad promovendam virtutem emeticorum recte adhibetur; frigidum cum zingibere aliisque aromaticis et alcalinis paratum, egregium stomachicum est.

MELALEUCA LEUCADENDRON.

M. MINOR S. CAJUPUTI. RUMPH.

Каенумовое дерево.

Arbuseula in Amboyna, Java, nec non in australi parte insulæ Borneo, in locis siccis abundantissime crescens. Truncus cortice pallido, aspero, lamelloso obductus est; foliis alternis, breviter petiolatis, folia

salicis æmulantibus, lanceolatis et aliquantulum falcatis, coloris viridis pallide flavescens, odoris gratissimi; floribus albis sessilibus, bracteis minimis ovatis; calyce tubulari quinquedentato. Cl. Polyadelphia. O. Polyandr. O. N. Myrtaceæ. *Usuale est:*

OLEUM CAJEPUTI (*Каенумовое масло*), quod, præmissa brevi maceratione, destillando e foliis erogatur in ipsa regione plantæ natali. Recens paratum limpium est et perquam volatile. Non ita pridem advehebatur in vasis cupreis, nunc vero plerumque in lagenis vitreis minoribus.

Q. Oleum hocce æthereum, quale in commercio prostat, odoris est sub initium fortis, oleum terebinthinæ et camphoram quodammodo redolentis, tandem vero fragrantis et grati; saporis pungentis; pellucidum est et coloris virescentis herbacei. Dum purum, aquæ instillatum, in superficie illius diffunditur et absque residuo avolat; in alcohole prorsus solvitur, in aqua vero parva in quantitate.

V. Stimulans; antispasmodica; diaphoretica.

U. In variis morbis spasmodicis, uti hysteria et colica flatulenta, ubi excitante remedio opus est, apte datur; non minus convenit in paralyti, rheumatismo chronico et hydrope. Hujus olei binæ guttæ cum cerevisia vel vino propinatae sudores excitant vehementes, cui fini apta medicamenta India exhibet perpauca (**RUMPHIUS**). Extrinsicus oleo olivarum commistum infricatur temporibus in visus hebetudine; gutta alterave, denti carie affecto immissa, dolorem tollit.

D. Guttæ duæ, ad sex, exhibentur in frustulo sacchari, vel in quovis blando vehiculo.

MELILOTUS OFFICINALIS.

*Трилистникъ донный; Донникъ бѣлый и желтый;
Буркуиъ.*

Planta ubique spontanea. Cl. Diadelph. O. Decandr.
O. N. Leguminosæ. *Usuales sunt:*

FLORES, penduli, racemosi, flavi, rarius albi, vexillo emarginato recedente a carina, alis convolutis, divergentibus, capsulis subdispermis, acutis, rugosis.
HERBA. Flores vi præferuntur foliis.

Q. Odor fragrans; sapor mucilaginosus, subamarus, herbaceus. *Efficacitas ab oleo volatili et materia resinosa dependet.* BRACONNOT ibidem supermalatem potassæ et calcariæ invenit; e floribus autem Meliloti, in Germania crescentis, acidum benzoicum purum VOGEL extricavit.

V. Emolliens; resolvens.

U. Vix unquam interne usurpatur. Extrinsecus auxilium spondet per modum epithematum siccorum; cataplasmata etiam intrat. Adhibetur vero in rheumaticis tumoribus, vel inflammationibus, vel in abscessibus, ad maturitatem perducendis. Veteribus planta hæc Lotus mellitus dicta fuit, apes etenim ex nulla herba plus mellis, nec suavioris capiunt, quam ex Meliloto (BOËRHAAVE).

MELISSA OFFICINALIS.

» » CITRATA.

Бальзамника; Melissa аптезная.

Planta Europæ meridionalis, in Helvetia, Italia, Gallia et Austria sponte crescens, in hortis nostris culta. Cl. Didynamia. O. Gymnospermia. O. N. Labiata. Perennis. *Usualis est:*

HERBA vel **FOLIA**, longe petiolata, cordato-ovata, obtuse et inaequaliter serrata, utrinque pilosa, supra laete viridia, infra pallidiora. Herba *Melissae Turcicae* seu *Dracocephali Moldavicae*, quam *Melissae* officinali hinc inde substituunt, distinguitur foliis oblongis, ovatis, angustioribus, lanceolato-acuminatis, saturate viridibus.

Q. Ab oleo volatili dependet. Odoris est fortis gratissimi, citrini; saporis nonnihil pungentis, balsamici, calefacientis.

V. Stimulans; unde circulationem sanguinis et transpirationem cutis adaugens; tonica; stomachica; diuretica.

U. Multis laudibus celebratur efficacia ejus in nausea, vomitu, diarrhoea, amenorrhoea et flatulentia; ita etiam in rheumaticis et catarrhalibus adfectionibus curandis. Externe forma fomenti applicatur tumoribus, quos discutere e re est; praeterea cum aliis aromaticis idonea est ad sacculos herbaceos.

D. Adhibetur in infuso tepido.

MENTHA CRISPA.

»   »   **VIRIDIS.**

Мята обыкновенная, или кудрявая.

Planta *Siberiae*, cor. subaequali quadrifida; lacinia latiore, emarginata; stam. erectis, distantibus; colitur etiam in hortis. *Mentha viridis* pedicellis semper est glaberrimis (*SMITH*, Fl. Brit.). Cl. Didynam. O. Gymnosp. O. N. Labiate. Perennis. *Usualia sunt:*

FOLIA, cordata, inciso-dentata, undulata, sessilia; staminibus corollam aequantibus. Folia *Menthæ sativæ* quandoque substituuntur, quæ sunt ovata, acutiuscula, serrata; stamina corollæ longiora, quo perfacile distinguuntur.

Q. Ab oleo volatili pendens et paucillo camphoræ. Odor fragrans fortis, non admodum gratus; sapor aromaticus cum amaritie levi.

V. Stimulans; stomachica; resolvens; menagoga; lactis secretionem minuens.

U. Inflationem levat, hinc hypochondriacis, hystericisque, ructus excitando, utilis, nec proinde immerito a MARTIALI, ructatrix dicta. Enterodyniam quoque et nauseam ex eadem causa ortam mitigat. Extrinsecus admota, dolores artuum a spasmō provenientes dissipat; vino cocta lacteas in mammis stases, ecchymoses, tumoresque frigidos discutit.

D. Pro infuso uncia ad libram aquæ.

MENTHA PIPERITA.

Мята перечная или Английская.

Pl. in locis humidis Angliæ et Pyrenæis spontanea; apud Ruthenos in hortis colitur. **Cl.** Didynam. **O.** Gymnosperm. **O. N.** Labiatae. Perennis. *Usualis est:*

HERBA, fol. subovatis, acuminatis, serratis, petiolatis, glabriusculis, saturate viridibus; spicis obtusis, inferne interruptis. **Stamin.** corolla brevioribus, calyce basi glaberrimo. Colligenda est ante anthesin pro usu communi, et in pleno flore, quando ex illa oleum æthereum extricari necesse est. Ab incautis facile confunditur cum *Mentha viridi*, cujus folia sunt lanceolata, sessilia, spica longior et exilior, sapor debilior. Haud raro etiam commutatur cum *M. silvestri*, *aquatica*, vel *gentili*; sed harum prima foliis sessilibus, crassioribus, supra rugosis, infra tomentosis, ex albo-viridibus; secunda foliis ovatis, mollibus, pilosis; tertia foliis ovatis, utrinque acuminatis, sessilibus, oppositis, subpilosis, distinguitur.

Q. Præstans, ab oleo volatili, ejus magnam copiam continet, et camphora derivanda. Saporem piperis instar, unde nomen sortita, acrem habet, fauces fervore quodam replens, insequente dein haud ingrato frigoris sensu. Odor fragrans, camphoraceus; recentis et odor et sapor debilior.

V. Excitans; peptica; sudorifera; antispasmodica.

U. In variis morbis adynamicis, præcipue autem officinam digestionis obsidentibus, uti in dyspepsia, cardialgia, inflatione, pyrosi, vomitu, colica flatulenta, diarrhœa, lienteria, ita etiam in spasmodicis hypochondriacorum et hystericarum; nec minus in febribus cum debilitate nervosa et torpore functionis cutaneæ. Herba cum vino, vel aqua decocta, forma fomenti ad roborandum ventriculum in iisdem malis admovetur. In suppressis catameniiis, chlorosi et leucorrhœa recte additur congruis remediorum adminiculis. Laudatur quoque in tussi convulsiva et asthmate. Convenit nutricibus ad imminuendam lactis secretionem. Extrinsecus suggillationibus, frigidis tumoribus, erysipelatosi inflammationibus, mammarum indurationibus apud puerperas, haud inepta. Inter omnes menthæ species, piperita fortissima, ideo ob excalescentem vim, haud sine circumspectione adhibenda.

D. Uncia ad libram aquæ in infuso. Aquæ Menthæ uncia, ad duas. In pulvere grana decem, ad duos scrupulos, sed rarius. Olei gutta (ad tres vel quinque) datur.

MENTHA PULEGIUM.

Мята сердечная; Польй; Блохогонка.

In locis humidis Europæ australis crescens. Cal. thymi; fol. punctata; braet. nullæ. Cl. et O. præcedentis. Perennis. *Usualis est:*

HERBA, floribus verticillatis, incis; cor. obtusis; foliis subovatis, dentatis, pilosis, parvis, breviter petiolatis; stam. corolla brevioribus. Permutatur cum *Mentha arvensis*, quæ tamen caule adscendente villosa, fol. majoribus, latioribus, ovatis, acutis, serratis; verticill. summis, congestis; stam. coroll. æquantibus, distinguitur.

Q. Ab oleo volatili pendens et pauxillo camphoræ. Odor fragrans fortis, non admodum gratus; sapor aromaticus cum amaritie levi.

V. Stimulans; stomacho apta; resolvens; menagoga; lactis secretionem minuens.

U. Spasmis durante menstruatione et in pertussi olim ab Anglis obponebatur, quem in finem succum ejus, ad unum cochlear commendavit BOYLE. Infusum theæforme in asthmate laudatur (CHOMEL); infusum vero cum vino albo et ferro limato factum, pro certissimo emmenagogo habetur (HALLER).

MENYANTHES TRIFOLIATA.

TRIFOLIUM FIBRINUM.

» » PALUSTRE.

*Вахта трилистная; Трилистникъ водяной;
Бобросникъ.*

Pl. cor. hirsuta, stigmatе bifido, caps. uniloculari, in locis paludosis et humidis pratis frequenter obvia. Cl. Pentandr. O. Monogyn. O. N. Gentianæ. Perennis. *Usualis est:*

HERBA seu folia, cuncta radicalia, petiolata, ternata, foliolis ovatis, obtusis, utrinque glabris, venosis, margine repandis, bipollicaribus, vel ultra, æqualibus, tenerioribus oblongis.

Q. Efficaciam principio extractivo amaro et tannino, quorum magnam tenet copiam, debet. Odoris nonnihil fatui; saporis amarulenti, adstringentis, nauseosi, maxime post anthesin. Extrahitur principium prævalens aqua, et imprimis alcohole.

V. Perseveranter stimulans; tonica; anthelminthica; diuretica; majori dosi emetica; alvum ciens.

U. In morbis, qui ab atonia ventriculi proveniunt, utile remedium, ita quidem, ut et remotioribus ex hujus labe pullulantibus vitiis medeatur; hinc hypochondriacis et hystericis, dyspepsia, inflatione, cardialgia, et id genus aliis laborantibus, adcommodum. Cum solventibus et aromaticis feбри etiam intermittenti obponitur; ita et chlorosi, hydropisi, tussi humidæ, ictero, scorbuto et arthritidi. In Britannia succus ejusdem recens expressus, qui præter principium extractivum et tanninum albumen etiam continet, domesticum est apud rurícolas, in grassantibus sædis primo vere exanthematibus scorbuticis. BUCHANIO teste, utilius is adhibetur ad stases abdominales reserandas, cum succis aliarum herbarum, qui ad unciam vel duas, cum vino vel tinctura quapiam stomachica, propinantur. Ulceribus scorbuticis purificandis etiam inservit. In morbis quoque cuticularibus curandis, puta: scabie etc. invaleuit. Verminantibus puellis opem tulisse certiori fide pronunciat. Britanni dum Zythum parant, persæpe amaritici gratia, loco selibræ humuli lupuli, unciam foliorum Menyanthidis trifoliatæ dolio induunt. Extrinsecus per modum clysteris, KEMPFII suasu, subterdatur, et laxis putridisque ulceribus adplicatur.

D. In substantia raro exhibetur a dimidio ad duos scrupulos, vel electuarii forma (contra vermes). Sæpius

paratur infusum ex uncia herbæ ad libram aquæ fervidæ, cujus duo cochlearia ter quaterve de die propinantur. Utrique formæ aromatica addi solent.

MOMORDICA ELATERIUM. LIN.

CUCUMIS ASININUS S. AGRESTIS.

Дикой или ослиный огурец.

Tres notissimæ Momordicæ species dantur, haud multum qualitatibus discrepantes: Momordica Balsamica, M. Charantia et M. Elaterium. Ultima usui crebrius inservit; indigena enim est Europæ australis, virtuteque præstantiori gaudet; priores vero in Indiis Orientalibus crescunt. Cl. Monœcia. O. Monadelphia. O. N. Cucurbitaceæ. Perennis. *Usualis est:*

SUCCUS ELATERII SPISSATUS v. *Extractum Elaterii* s. *Elaterium nigrum*, et FECULA ELATERII s. *Elaterium album*. Fructus nempe, s. pepones Elaterii, ad duos pollices longi et unum crassi, cucumeri sativo non ab-similes, setosi, maturi e flavo-virescentes, sponte, vel lenissime contrectati, rumpuntur, et succum referunt copiosum. Succus iste limpidus est et coloris expers, ast, quum per aliquod temporis spatium quieverit, fæculam s. sedimentum deponit, quod leni calore solis siccatum, colore griseo-flavescente tingitur, et massam sistit levem, friabilem, *Elaterium album* s. *verum* a CLUTTERBUCK dictum, sed nunc rarius usitatum. Liquor autem supernatans, vel succus fructuum expressus, leni igne inspissatus, substantiam præbet siccam, saturate viridem, in fractura nitentem, saporis amari nauseosi, quæ *Elaterium nigrum* s. *venale* audit. PARIS et FARADAY, succum Elaterii spissatum chemice inquirendo, principium exinde novum extraxerunt, quod valide

in organismum agit. Principium hoc in succo reperitur, semina Mom. Elaterii circumdante. Tractatur nempe extractum s. succus spissatus cum alcohole purissimo; solutio evaporatur, et residuum aqua bulliente aliquoties abluitur; pars insolubilis remanens, *Elatinum*, vel *Elaterinum* s. *Elateria* vocatur, estque substantia resinosa, virescens, mollis, fragrans, odorem aromaticum spargens, aqua insolubilis, cum alcohole solutionem nauseosam constituens, aqua vero addita, denuo præcipitatur. In crystallos etiam abit, nullas tamen alcalium proprietates exerit; colorem nempe tincturæ heliotropii acidis rubefactæ non restituit, nec cum acidis salia format. Ex decem granis Elaterii venalis, aquæ 0,4; principii extractivi 2,6; sæculæ 2,8; glutinis 0,5; lignini 2,5; Elatini et principii amari 1,2, PARIS et FARADAY obtinuerunt. Ultima tamen analysi a HENNEL et MORRIES instituta constat, *Elatinum* a PARIS inventum non esse principium simplex, sed ex *Elatino* compositum et substantia viridi, resinosa indolis, chlorophyllo, folia plantarum coloranti, haud absimili.

Q. Elaterium est coloris ex luteo-albi, in viridem tendentis, leve, in pulverem friabile, fere inodorum, amarum.

V. Elaterio drastico-cathartica inest, adhuc insignior, quam oleo crotonis. Effectus ejus cum hellebori nigri efficacia haud multum discrepant. Usum incautum hypercatharsis subsequitur, vomitus, stomachi et intestinorum tormina, et omnia signa inflammationem viscerum abdominalium comitantia. ORFILE experimenta indicant, effectus ejus primitivos ab inflammatione et absorptionis negotio nimis adaucto provenire, atrocem influxum præsertim ad intestinum rectum terminari, et

tandem mortem sympathica nervorum adfectione induci. Elaterium insuper pollet virtute lotium copiosum movendi. Externe ad methodum endermicam applicatum intensius agit, quam ori ingestum (ORFILA).

U. Anglorum imprimis experientia, in hydropis variis speciebus inclaruit, quas, urinam et alvum abunde movendo, curat. Dr JOHN FERRIAR ex 20 hominibus, hydrothorace et ascite laborantibus, qui Elaterio utebantur, nullum perdidit; ideoque vix ullum remedium in hydropisi curanda Elaterio efficacius esse putat, id quod nobis etiam multoties experiri licuit. Asthmaticis, variisque resorptionis vitiatae incommodis affectis, solatium præbere constat. Ad insultus febriles inhibendos, præmissa sanguinis detractio, nullum medicamen efficacius existimandum, quam Elaterium, idque ab $\frac{1}{8}$ ad $\frac{1}{4}$ partem grani bis terve nycthemeri spatio per aliquot dies repetendum (CLUTTERBUCK), quo usu et vomitus et purgatio provocatur. Non est silentio prætereundum, a Dioscoride fructum, ut maxime efficacem, in insultibus maniaë et melancholiaë fuisse commendatum, et nostris temporibus eundem a Turcis contra icterum administrari. Si incaute et magna dosi adhibitum fuerit, camphora et coffea in parva dosi sæpius repetita, potus mucilaginosus, tinctura opii, sulphas magnesiæ in emulsione amygdalarum (ad delirium mitigandum), porro sanguinis detractio et hirudines conveniunt.

D. Elaterii albi octava pars grani ad quartam purgat violenter, imo vomituritione nonnunquam præcedente, quæ in universum in hydropis curatione actionem ejus incipientem indicat. Tincturæ vero Elatini spirituosæ tanta inest virtus drastica, ut guttula

ejus (tincturae ex grano Elatini cum 96 guttis alcoholis purissimi) jam maximum effectum praestet. Hinc ejus usus, summam requirens cautelam, in praxi medica vix commendari potest. Ideoque Elaterium ad methodum CLUTTERBUCK paratum, jure praefendum est, ejus octava quartave grani pars ab initio, et dein granum ad duo usque pro dosi dari possunt, variae indicationis ratione habita. In hydropo cum aliis diureticis et praesertim cum chlorido hydrargyri copulatio fructum promittit. Notatu dignum est, recte observante TODD THOMSON, drasticam Elaterii efficaciam minime obstare, quominus hydrargyrum, si in connubio illius porrigatur, systema glandulosum afficiat, aequae dum solum per se exhibetur. SPRAGUE remedium hoc, in pilularum formam cum sapone medicato redactum, sic exhibet, ut quaevis pilula quartam grani partem Elaterii cum tantillo sulphatis potassae et radicis zingiberis contineat, atque omni hora unam, donec alvus plene soluta sit, propinandam esse suadet. Ex saponis gr. octo cum Elaterii gr. duobus fit suppositorium, in apoplexia adhibendum.

MOSCHUS MOSCHIFERUS.

Кабарга.

Animal in montium Hymalayorum, Thibetum et Indiam dividendum, summo jugo multa nive perpetue tecto habitat. Regni quoque Tunquinensis (Asiae orientalis), nec non utriusque Thibeti et montium Jablonoviensium incola. Timidum est, vitam solitariam agens, et omnem vicinitatem hominum summa cautione devitans. Surgit noctu atque huc et illuc vagatur, donec

in insidias venatorum incurrat. Cl. Mammalia. O. Ruminantia. *Usualis est:*

MOSCHUS (*Мускусъ, Кабардинская струя*) substantia peculiaris, quæ secernitur in folliculo oblongo, duos circiter pollices longo et sesquipollicem lato, ad pubem maris, pone umbilicum ante præputium sito, binis exilibus orificiis prædito, et proprie glandulas præputiales constituyente (FISCHER). Substantia hæc animalis, grana simul concreta, aliquantulum unctuosa constituens, una cum folliculo siccata, sub Moschi nomine venalis prostat.

Q. Coloris est obseuri, quasi subrubicundi, in rubrum vergentis, odoris proprii, ambrosiaci, fragrantis. Latissime diffusibilis est odor Moschi, omnibus substantiis sese impertiens, quin hilum exinde patiatur detrimenti; in excretionibus hominum, qui Moscho usi sunt, cito evidens. Sapor amaricans, subacris. Aqua et æthere sulphurico plane dissolvitur, nec non alcoholi dotes suas concedit. Variis substantiis adulterari solet, et quidem: cruore coagulato, siccato et in frustula subacto; balsamo concreto styracis benzoës, oxydo plumbi, asphalto aliisque, quæ ob odorem penetrantem, illis a Moscho admisto communicatum, difficilia sunt detectu. Nonnunquam totus fere est artificialis. Moschus, qui e Sinensi Imperio, in folliculo unicæ suturæ, extrinsecus pilis albidis, distinctis munito, intus vero teneriori tunicula obducto, importatur, et super ferrum candens ustus, nullo fere cinere relicto, evanescit, optimus habetur. Tunquinensis eandem meretur laudem. THIEMANN, instituta analysi, sequentia obtinuit: carbonatam ammoniæ, ceram, resinam, gluten, albumen, carbonatam potassæ, chloridum sodii et carbonatam calcaris. Principium Moschi volatile e car-

bonate ammoniæ et oleo æthereo intime junctis componi videtur. **PF**AFF, analogia ductus, oleum æthereum suspicatus est; **GROS** autem extricavit ejus tantillum, quod **THIEMANNIO**, verosimile propter Moschi penuriam, quam sumpsit examinandam, obtinere non contigit. Ex infuso Moschi aquoso obtenta est substantia peculiaris, acidi debilis qualitates possidens ita, ut forsitan acidum Moschi nuncupari mereatur (**SCHWARTZ**). Præterea **GUIBOURT** et **BLONDEAU** ibidem elainum, steatinum, cholestrinum, gelatinam et fibrinam detexerunt.

V. Excitans; in cerebrum, medullam spinalem et nervos eximie agens, iisque languentibus calcar subdans; motus voluntarios, sensationem, imo cogitandi facultatem intendens, quin vasa hæmatophora nimis stimulet et excalefaciat; antispasmodica; diaphoretica; cardiaca.

U. Prima inter medicamina merito Moschus numeratur. In typho et plurimis morbis cum debilitatis caractere, ubi vis nervorum languet et universæ astheniæ signa certo periculo minantur, systema nervosum stimulando et erigendo, suppetias fert; hinc accedentibus tendinum subsultibus, singultu, convulsionibus, sub micatibus arteriarum parvis, celeribus, cute arecente pallescenteque, antispasmodica et leniter stimulantem vi opitulatur. In pneumonitide asthenica, ubi cætera remedia incassum adhibita fuerint, Moschus debito tempore et congrua dosi datus, juvat. In asthmate spasmodico, aliquando in connubio assæ foetidæ, ammoniaci vel valerianæ, maxime prodest. In pertussi, ubi nulla adsint inflammationis symptomata, adcommode datur cum narcoticis sedantibus, ut opio, belladonna, etc. In febribus exanthematicis, exanthemate ob virium defectum retrogrado, vel vehementibus spasmodis, aut

mania, ex eadem causa conspicuis, præsentaneum habetur remedium in Moscho, cui haud raro parvas camphoræ doses addere licet. In convulsionibus variis sine febre valde utilis est; sic in epilepsia Moschum multum proficere, THOMSON testatur, præsertim si chlorido hydrargyri nuptus, atque larga dosi, sæpius repetita, propinatus fuerit. Risui sardonico, trismo infantum, tetano, catalepsi, hysteriæ, nec non cardiopalmo mere nervoso, et apoplexiæ ejusdem indolis Moschum mederi, multorum experientia constat. SACHSE et WIGAND testes sunt, anginæ membranacæ (croup) discrimen commode auferri posse Moscho cum chlorido hydrargyri administrato. Idem cholerae Indicæ vomitum compescit et tormina. Podagræ retrocedenti remedium est, et gangrænæ senilis progressui obicem ponit, externo ac interno usu, vel per se, vel prout necessitas inciderit, ammonia, opio, aut aliis nuptus. Forma enematis auxilium fert infantibus, dentitionis tempore, convulsionibus correptis. Grassantibus Upsaliæ variolis admodum funestis, LINNEUS Moschum collo liberorum suorum appendit, quo impetravit, ut a pestifero hoc malo, quod omnes e vicinia pueros abripuit, soboles ejus intacta permanserit. Hanc beneficam ejus vim etiam D. OPITZ et WICHMANN experiundo confirmavere.

D. In febribus nervosis et putridis, in vehementibus spasmis et convulsionibus, gangræna etc. quavis semihora 3—6—8—10 grana in substantia cum vino, vel in infuso aromatico dantur. HORN tincturam corticis cinnamomi, ut vehiculum maxime idoneum, commendat. GREGORY in nervosis adfectionibus refractariolis ad semidrachmam propinavit. Pueris in typho cum variolis, morbillis, scarlatina etc., secunda quaque, vel quavis hora, pro mali ratione, 1—2—3 grana. In

substantia plerumque exhibetur Moschus per se cum saccharo, vel in quolibet vehiculo idoneo; vel alia cum eo conjunguntur stimulantia, ut assa foetida, camphora, serpentaria, valeriana, opium.

MYRISTICA MOSCHATA.

Мушкатное дерево.

Arbor procera Indiae Orientalis, in insulis Moluccensibus et Antillanis, uti etiam in Sumatra, Banda, Bencoolen, Cochin China et Australia copiose crescens. Cl. Diœc. O. Monadelph. O. N. Myristacæ. *Usualia sunt:*

FRUCTUS (vulgo *Nuces moschatae*, *Мушкатные орехи*) globosi, elliptici, dimidium circiter pollicem longi, extrinsecus sulcis et venulis reticularibus distincti, coloris fusci dilutioris, hinc inde albescens; intus vero coloris rubri dilutioris cum fusco-rubro, marmoris ad instar variegati; ponderosi, unguinosi; odoris peculiaris, grati, valde aromatici; saporis parimodo aromatici. **ARILLI** (vulgo *Macis*, *Мушкатный перец*) seu cuticula nucem investiens, sesqui pollicem longa, ad extremitatem fimbriata; dum recens coloris est læte purpurei, siccata autem, qualis in commercio prostat, coloris cinnamomei, plus minusve flavescens, odoris et saporis valde aromatici, fragrantis. **OLEUM EXPRESSUM** (*Oleum Nucistæ moschatae*) paratur in India Orientali, estque unguinosum, compactum, e fusco et albo variegatum, fragrans; in æthere sulphurico solubile, et pelucidam referens solutionem, quo a sebo, dolose substituto, dignoscitur.

Q. Partes constitutivæ Nucis moschatae sunt: oleum æthereum, oleum pingue fluidum, substantia adiposa, extractum gummosum, resina unctuosa, et parenchyma.

V. Fructus et Arillorum excitans; carminativa. Olei expressi demulcens.

U. In debilitate organorum concoctionis, absente feбри, aliis remediis jungitur. Usui præterea culinari inservit.

D. Nux moschata et Macis exhibentur adulto a granis quinque ad scrupulum pro dosi. Oleum æthereum porrigitur a guttis duabus ad quatuor. Oleum expressum ceratis vel linimentis rarissime additur.

MYROXYLON PERUIFERUM.

Перуанникъ; Перувианское бальзамное дерево.

Arbor pulcherrima, calidissimarum Americæ australis provinciarum incola, in montibus Panatalmas, silvis Puzuzu, Muna, Cuchero, Paxaten, et multis aliis locis prope Maranon, seu Amazons, seu Orellana, fluviorum maximum, crescens, et mense Augusto, Septembri et Octobri sese floribus induens. Ab Indis *Quinquino*, *Hoitziloxill* vel *Cabureiba* vocatur. Cl. Decandr. O. Monogyn. O. N. Leguminosæ. *Usuale est:*

BALSAMUM MYROXYLI (vulgo: *Balsamum Peruvianum*, *Перувианскій бальзамъ*), consistentiæ syrupi, fuscum seu subnigrum, guttis diaphanis; aquæ bullienti instillatum, una parte fundum petit, altera supernatat. Verum exsiccare nequit modo aliorum balsamorum, sed retinet oleosam indolem. *Nigrum*, de quo hic agitur, ex foliis ramisque arboris excoquitur; *album* vero, sponte e cortice trunci ac ramorum exsudans, vix unquam sincerum ad nos adfertur, et a balsamo tolutano, toluiferæ balsami producto, difficili negotio discernitur. Non raro adulteratur balsamo copaivæ, terebinthina,

oleis pinguibus, cera et balsamo artificiali. Balsamus copaivæ proditur, si addito acido sulphurico concentrato, calor et effervescentia vaporumque male olentium exhalatio procreatur. Terebinthina cum acido sulphurico eandem effervescentiam manifestat, præterea supra ferrum candens odorem terebinthinaceum spargit. Cum oleis expressis vel cera commixtum, si calefiat, oleum expressum vel cera supernatant, balsamum vero fundum petit.

Q. Odoris est suaveolentis, vanillæ aromaticæ similis, aut grate benzoini; saporis calefacientis, acriculi, amaricantis. Secundum analysin, a **STOLTZE** institutam, partes constitutivæ sunt; olei peculiaris 69,0; resinæ fusæ parum solubilis 2,4; resinæ fusæ facile solubilis 20,7; acidi benzoici 6,4; materiæ extractivæ 0,6; jacturæ 0,9. **LICHTENBERG**, cum acido nitrico balsamum hoc destillando, acidi hydrocyanici tantillum obtinuit.

V. Excitans volatilis; excalefaciens, in vasa agens et nervos; diaphoretica; lotium movens.

U. Emulsionis forma obponitur profluviis variis mucosis, præsertim blennorrhœæ secundariæ. Antiqui laudabant illud etiam in dysenteria et phthisi pulmonali, ubi multa mucæ secretio est; in enterodynia vero plumbea, a 20 ad 30 guttas ter de die cum saccharo **SYDENHAM** id exhibuit. Promittit utilitatem, læsis tendinibus, vel nervis, dum leniter calefactum vulnere instillatur; ulcera sordida depurat. Abusus ejus facile provocat inflammationes, congestiones, carnem fungosam, aliaque incommoda.

D. Guttæ sex ad triginta, sæpius de die, cum vitello ovi, vel saccharo.

MYRTUS PIMENTA.

Миртъ пряный Индйскій.

Arbor in America australi, Indiis Occidentalibus, præcipue in parte septentrionali insulæ Jamaicae proveniens. Cl. Icosandr. O. Monogyn. O. N. Myrtaceæ.

Usuales sunt:

БАССАЕ, di-seu tri-spermæ, globosæ, magnitudine pisi sativi, fusæ, rugosæ (vulgo *Piper Jamaicense*, *Индйскій перецъ*). Permistæ fuerunt cum fructu Menispermii Cocculi (vulgo seminibus cocculi), quod nos circumspectos esse oportere docet.

Q. Odor fragrans, gratus; sapor aromaticus. Baccæ, secundum analysin, quam BRACONNOT fecit, constant ex amylo, oleo valde acri, substantia cerea cum principio tingente rubro, materia peculiari gummosa, substantia animali, citrate potassæ, chlorido potassii ac phosphate potassæ, nec non residuo insolubili.

V. Stimulans; stomachica; excalefaciens.

U. Condimentum blandum ciborum. Aliis aromaticis, carioris pretii, ut nuci myristicæ moschatae, cortici l. cinnamomi, gemmis floriferis eugeniæ caryophyllatae, recte subrogatur in praxi militari.

D. Grana quinque ad scrupulum.

NICOTIANA TABACUM.

Табакъ; Тютюнъ.

Planta perennis in America; annua vero apud nos, cultuque frequens; in Fennia usque ad 63° hinc inde seritur. Anno 1650 e Virginia Americae in Europam adlata. Cl. Pentandr. O. Monogyn. O. N. Solanaceæ.

Usualia sunt:

FOLIA, lanceolato-ovata, sessilia, decurrentia. Permiscetur cum foliis Nicotianæ macrophyllæ, — fruti-